

Nr 15

Utlåtande i anledning av väckt motion angående stadgande av dispensmöjlighet för erhållande i vissa fall av trafik kort trots nedsatt fysisk lämplighet.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 6, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herrar *Huss* och *Edström* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att kungl. förordningen den 25 oktober 1940 angående yrkesmässig automobiltrafik måtte ändras på sätt som i motionen föreslagits.

En redogörelse för innehållet i motionen lämnas i det följande.

Motionen

I motionen framhålles inledningsvis att enligt 67 § vägtrafikkungörelsen efter dispensförfarande körkort kan i vissa fall utfärdas även för den, som lider av lyte eller sjukdom, men att motsvarande föreskrift saknas när det gäller erhållande av trafik kort. Härefter heter det i motionen bl. a.:

Nu anförda omständigheter har medfört, att även mindre höggradiga lyten, bl. a. hörsselfel, utgjort och utgör hinder för att erhålla trafik kort. Även om kraven för erhållande av tillstånd att föra omnibus måste ställas höga, synes det vara uppenbart, att möjlighet att erhålla trafik kort trots nedsatt fysisk lämplighet, bl. a. nedsatt hörsel, borde finnas för förande av dels personbil i yrkesmässig trafik och dels och framför allt för förande av lastbil i sådan trafik.

Eftersom under senare år stora ansträngningar gjorts för underlättande av partiellt arbetsföras anställande i offentlig och enskild tjänst, synes förordningen av år 1940 böra kompletteras med dispensbestämmelser för trafik kort av i princip samma innehåll som motsvarande föreskrifter om dispens för erhållande av vanligt körkort. Måhända torde eventuella sådana bestämmelser dock icke böra gälla trafik kort för förande av omnibus.

Gällande bestämmelser m. m.

I 31 § 1 mom. b) vägtrafikförordningen den 28 september 1951 stadgas att den som önskar erhålla *körkort* vid anmälan till förarprov skall förete av läkare enligt formulär, som Konungen fastställer, och inom tre månader före anmälan utfärdat intyg, utvisande i vad mån sökanden lider av

sådant lyte, sådan sjukdom eller sådan syn- eller hörselnedsättning, som väsentligen minskar hans förmåga att föra fordon av det slag, varom fråga är. Om förarprovet skall avse bil eller motorcykel, skall enligt samma paragraf erforderlig synskärpa anses föreligga, därest med eller utan glasögon antingen synskärpan uppgår till minst 0,7 på det ena ögat och minst 0,3 på det andra eller ock, om synskärpan på ett öga är mindre än 0,3 eller synen på ögat helt saknas, synskärpan på det andra ögat uppgår till minst 0,8 samt nedsättningen eller förlusten av synen på det sämre ögat bestått mer än ett år. Hörselförmågan skall anses tillräcklig, därest åtminstone på det ena örat vanlig samtalsstämma väl uppfattas på 4 meters avstånd. Om provet skall gälla traktor, skall anses föreligga erforderlig synskärpa, därest med eller utan glasögon synskärpan på det bästa ögat uppgår till minst 0,5 och erforderlig hörselförmåga, därest åtminstone på det ena örat vanlig samtalsstämma väl uppfattas på 1 meters avstånd.

I 32 § samma förordning finns bestämmelser om utfärdande av körkort m. m. I 1 mom. föreskrives bland annat, att ansökan om körkort skall göras hos länsstyrelsen i det län, inom vilket sökanden är mantalsskriven, eller, om han icke är mantalsskriven i riket, hos länsstyrelsen i det län, där han vistas. Vidare finns i sagda moment bestämmelser om vilka upplysningar ansökan skall innehålla och vilka handlingar som skall fogas vid ansökan.

32 § 2 mom. första stycket lyder:

»Har sökande fullgjort vad i 1 mom. föreskrivits, må länsstyrelsen, sedan av polismyndighet införskaffade yttranden kommit länsstyrelsen till handa, och efter den ytterligare utredning, som kan finnas erforderlig, för honom utfärda körkort. För sökande, som lider av sådant lyte, sådan sjukdom eller sådan syn- eller hörselnedsättning, som väsentligen minskar hans förmåga att föra fordon av det slag, varom fråga är, må körkort dock utfärdas allenast i de fall och på de villkor, som Konungen bestämmer.»

Enligt 67 § 1 mom. Kungl. Maj:ts vägtrafikkungörelse den 7 december 1951 äger länsstyrelse för sökande med sådant lyte eller sådan sjukdom eller nedsättning, som avses i 31 § 1 mom. b) vägtrafikförordningen, utfärda körkort i de fall och på de villkor, som anges i 2—5 mom. samma paragraf. Sådant körkort får ej utgöra grund för utfärdande av trafikort. Enligt 2 mom. i sistnämnda paragraf må körkort för den som lider av lyte som avses i 1 mom. eller av sådan i samma mom. åsyftad sjukdom som innebär nedsättning i hållnings- eller rörelseorganens funktioner, utfärdas efter tillstyrkan av medicinalstyrelsen och förste bilinspektören samt på de villkor, som länsstyrelsen finner skäligt bestämma. Vidare stadgas i 3 mom. att körkort för den, som lider av annan i 1 mom. avsedd sjukdom än i 2 mom. sägs eller av nedsatt syn- eller hörselförmåga, må utfärdas efter medicinalstyrelsens tillstyrkan och på de villkor, vilka styrelsen må hava angivit som förutsättning för tillstyrkandet. I 4 mom. stadgas att, om enligt vad nu sagts be-

träffande visst slag av sökande, för vilka körkort må utfärdas efter medicinalstyrelsens tillstyrkan, styrelsen meddelat länsstyrelserna villkoren för sådan tillstyrkan, länsstyrelse äger utfärda körkort utan att i det särskilda fallet inhämta yttrande från medicinalstyrelsen. I 3 mom. avsett yttrande från medicinalstyrelsen, vari utfärdande av körkort tillstyrkes på villkor, att fordon, som av sökanden framföres, skall vara försett med särskild anordning eller vara av särskild beskaffenhet, eller ock att viss särskild trafikföreskrift skall iakttagas, skall enligt 5 mom. vara avgivet i samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Motsvarande skall gälla, då medicinalstyrelsen lämnar meddelande, varom förmäles i 4 mom.

Enligt 27 § 1 mom. *kungl. förordningen den 25 oktober 1940 angående yrkesmässig automobiltrafik m. m.* må ej någon tjänstgöra som förare av automobil i yrkesmässig trafik utan att därtill ha erhållit särskilt tillstånd, *trafikkort*. Trafikkort berättigar icke till förande av omnibus i yrkesmässig trafik, med mindre detta särskilt angivits på trafikkortet. Med omnibus avses här jämväl annan automobil med ett eller flera tillkopplade släpfordon, därest fordonen är byggda för befordran av tillhoppa flera än åtta personer utöver föraren.

Trafikkort utfärdas av den länsstyrelse, som utfärdat körkort för vederbörande. Den som önskar erhålla trafikkort skall undergå prov inför besiktningssman. Vid anmälan till prov skall sökanden förete av läkare enligt formulär, som Konungen fastställer, och inom tre månader före anmälningen utfärdat intyg, att sökanden icke lider av sådant lyte, sådan sjukdom eller sådan nedsättning av syn- eller hörsselförmågan, som väsentligen minskar hans lämplighet att i yrkesmässig trafik tjänstgöra såsom förare av automobil av det slag, varom fråga är.

Närmare föreskrifter angående de krav som skall ställas på sökandens syn- och hörsselförmåga återfinnes i *kungl. kungörelsen den 14 december 1951 angående läkarintyg för erhållande av trafikkort*.

Enligt nämnda kungörelse skall erforderlig synskärpa, utom i fall då trafikkortet skall avse även omnibus, anses föreligga, därest med eller utan glasögon antingen synskärpan uppgår till minst 0,7 på det ena ögat och minst 0,3 på det andra eller ock, om synskärpan på ett öga är mindre än 0,3 eller synen på ögat helt saknas, synskärpan på det andra ögat uppgår till minst 0,8 samt nedsättningen eller förlusten av synen på det sämre ögat bestått mer än ett år. Hörsselförmågan skall anses tillräcklig, därest på vartdera örat vanlig samtalsstämma väl uppfattas på 4 meters avstånd. Om provet skall avse trafikkort, som berättigar även till förande av omnibus, skall erforderlig synskärpa anses föreligga, därest med eller utan glasögon synskärpan uppgår till minst 1,0 på det ena ögat och minst 0,3 på det andra eller till minst 0,9 på det ena ögat och minst 0,4 på det andra eller till minst 0,8 på det ena ögat och minst 0,5 på det andra eller till minst 0,7 på det ena

ögat och minst 0,6 på det andra. Närsynthet eller manifest översynthet får dock ej överstiga tre dioptrier, och ej heller får totalastigmatismen på något öga eller brytningsolikheten mellan ögonen överstiga två dioptrier. Vidare fordras för sådant trafik kort normalt färgsinne.

Såväl vägtrafikförordningen som förordningen om yrkesmässig automobiltrafik har utfärdats av Konungen efter riksdagens hörande.

Författningsbestämmelser om särskilda krav — utöver vad som stadgats för erhållande av körkort — ur medicinsk synpunkt för erhållande av trafik kort infördes genom en den 28 september 1951 utfärdad förordning om ändring i förordningen om yrkesmässig automobiltrafik (prop. 1951 nr 30, L²U 1951 nr 30, rd. skr. 1951 nr 336). De nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 1952.

Författningsändringen byggde på förslag av 1944 års trafikförfattnings-sakkunniga, som angående hithörande spörsmål yttrat (SOU 1948: 34, s. 308) bl. a. följande.

Vid bedömning av frågan om de kvalifikationskrav, som i medicinskt hänseende böra uppställas för förare i yrkesmässig trafik, torde vara att beakta, att de körningar, som förekomma inom denna trafik, ofta äga rum under förhållanden, som äro av såväl fysiskt som psykiskt påfrestande natur. Körningarna måste i stor utsträckning försiggå utan hänsyn till väderleksförhållanden och utan möjligheter för föraren att välja lämpliga återhämtningspauser. Den allmänhet, som anlitar dylika förare, särskilt i persontrafik, torde också med hänsyn till det särskilda kravet å trafik kort med visst fog förutsätta, att förarna bland annat ur medicinsk synpunkt äro väl kvalificerade för sin uppgift. Vidare må framhållas angelägenheten av att den, som tager till sitt yrke att föra motorfordon, har ett sådant hälsotillstånd, att han kan antagas ha förutsättningar att framgent vinna sin utkomst inom yrket. Med hänsyn till vad nu anförts anse de sakkunniga — i viss anslutning till synpunkter i ämnet, som framförts av 1945 års trafik-säkerhetskommitté — att för erhållande av trafik kort ur medicinsk synpunkt böra uppställas strängare krav än för erhållande av körkort. Till styrkande av att sökanden uppfyller vederbörliga krav torde det böra åligga denne att förete särskilt läkarintyg. De närmare bestämmelserna om ifrågavarande kvalifikationer och intyg synas lämpligen — liksom de sakkunniga förordat i fråga om körkort — böra upptagas i särskild författning.

Utskottet

Såsom ett led i strävandena att underlätta för de partiellt arbetslösa att erhålla anställning i offentlig och enskild tjänst förordar motionärerna att förordningen om yrkesmässig automobiltrafik kompletteras med bestämmelser om dispens från de i förordningen angivna medicinska kraven för erhållande av trafik kort. Motionärerna anser, att dessa bestämmelser bör

ges i princip samma innehåll som motsvarande föreskrifter när det gäller erhållande av vanligt körkort. Dispens meddelas för sistnämnda fall av länsstyrelse.

I motionen avsedd dispens för erhållande av trafik kort meddelas för närvarande av Kungl. Maj:t. Enligt vad utskottet inhämtat uppgår antalet dispensärenden av förevarande slag till allenast ett fåtal om året, och någon mera fast praxis rörande grunderna för medgivande av dispens torde icke kunna sägas ha utvecklats ännu. I betraktande härav finner utskottet det för närvarande icke motiverat att dispensgivningen överflyttas från Kungl. Maj:t till annan myndighet. Vid sådant förhållande saknas skäl för införande av särskilda bestämmelser i berörda avseende i förordningen om yrkesmässig automobiltrafik.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion I: 6 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 april 1957

På andra lagutskottets vägnar:

EDVIN JACOBSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson*, Axel E. Svensson, fru Carlqvist, herr Mannerskantz*, fru Hamrin-Thorell, herrar Lars Larsson, Edström och Alvar Andersson;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Tobo, Nilsson i Göteborg, Odhe, fru Sandström*, herr Carlsson i Bakeröd, fröken Sandell, herrar Johansson i Norrköping och Lothigius*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Mannerskantz*, fru *Hamrin-Thorell* och herr *Edström*, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse.

I vägtrafikkungörelsen av den 7 december 1951 67—69 §§ stadgas i vilka fall och på vilka villkor länsstyrelse äger utfärda körkort för sökande med sådant lyte, sådan sjukdom eller syn- eller hörselnedsättning, som väsentligen minskar hans förmåga att föra fordon och som i regel utgör hinder

för erhållande av körkort. Sådant körkort får enligt 67 § ej utgöra grund för utfärdande av trafik kort och någon motsvarande möjlighet att i vissa fall utfärda trafik kort föreligger icke heller enligt kungl. förordningen 25 oktober 1940 angående yrkesmässig trafik eller kungl. kungörelsen 14 december 1951 ang. läkarintyg för erhållande av trafik kort. Endast genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t kan dispens nådevägen meddelas i sådant fall.

Enligt utskottets mening vore det av tekniska och administrativa skäl lämpligt, att länsstyrelserna, som alltså redan nu omhänderhar dispensärenden i fråga om hinder för erhållande av vanligt körkort, även avgöra, efter inhämtande av medicinalstyrelsens yttrande, motsvarande dispensärenden i fråga om trafik kort. Framförallt torde anledning saknas att försätta utövarna av yrkesmässig lastbilstrafik i ett ogynnsammare läge än förarna av lastbil i enskild regi hos skogsbolag m. fl., vilka sistnämnda förare endast är skyldiga ha vanligt körkort.

Utskottet anser sålunda, att motionen i så måtto bör bifallas, att ett lag enligt dispensförfarande tillskapas för utfärdande av trafik kort och föreslår sålunda, att riksdagen måtte uttala att i vägtrafikkungörelsen den 7 december 1951 67 § sista meningen »Sådant körkort får ej utgöra grund för utfärdande av trafik kort» bör utgå samt att i KF 25 oktober 1940 ang. yrkesmässig trafik 27 § och KK 14 december 1951 ang. läkarintyg för erhållande av trafik kort bör införas en bestämmelse om att trafik kort för sökande, som ej uppfyller uppställda fordringar, må utfärdas av länsstyrelse efter medicinalstyrelsens tillstyrkan, dock att sådant trafik kort icke berättigar till förande av omnibus i yrkesmässig trafik.

Under hänvisning till vad utskottet sålunda anfört hemställes,

att riksdagen med anledning av motion nr I: 6 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t förordna sådan ändring i bestämmelserna om utfärdande av trafik kort att dispensärenden vid nedsatt fysisk lämplighet i vissa fall avgöres av länsstyrelse på sätt utskottet föreslagit.
